

بی شبیه *

«بر این ادعا هستم که این کار «بی شبیه» است و مسبوق به الگو و سرمشقی از پیش رویت شده نیست.»

گنجشک و جبرئیل (به این دو، کتاب زیر چاپ «نوشداروی طرح ژنریک» را هم باید افزود) کتابهایی به نثر دارد که همه با شعر مرتبط اند:

فصلی از گزین گوئیهای کتاب **براده‌ها**، درباره شعر است. کتاب **بیدل**، **سپهری و سبک‌هندی**، گزارشی شوق‌آمیز و تحلیلی از شعرهای بیدل دهلوی است. کتاب **مشت در نمای درشت**، به سینما از دریچه شعر پرداخته است و سرانجام **گزیده شعر جنگ و دفاع مقدس** که محل بحث این نوشته است مفهوم «شعر جنگ و دفاع مقدس» ایران را با توجه به مصادیق، بررسی می‌کند. هر چند این کتابها، از منظر توجه به شعر در یک افق قرار می‌گیرند اما می‌توان به ویژگی مشترک دیگری در این آثار رسید و آن، تلاش برای ارائه کاری بدون رویت الگوهای از پیش تعیین شده در زبان فارسی است. برای نمونه، کتاب **براده‌ها**، در نگاه اول، از الگوی کلمات قصار حکیمان در ادبیات کهن و کاریکلماتور در ادبیات معاصر تبعیت می‌کند. اما وحدت موضوعی گزین گوئیهای این کتاب، و ایجاد یک کولاژ متنی بر زمینه یک موضوع، تلاش موفق نویسنده را در «شباهت‌گریزی» به سرانجام می‌رساند.

***

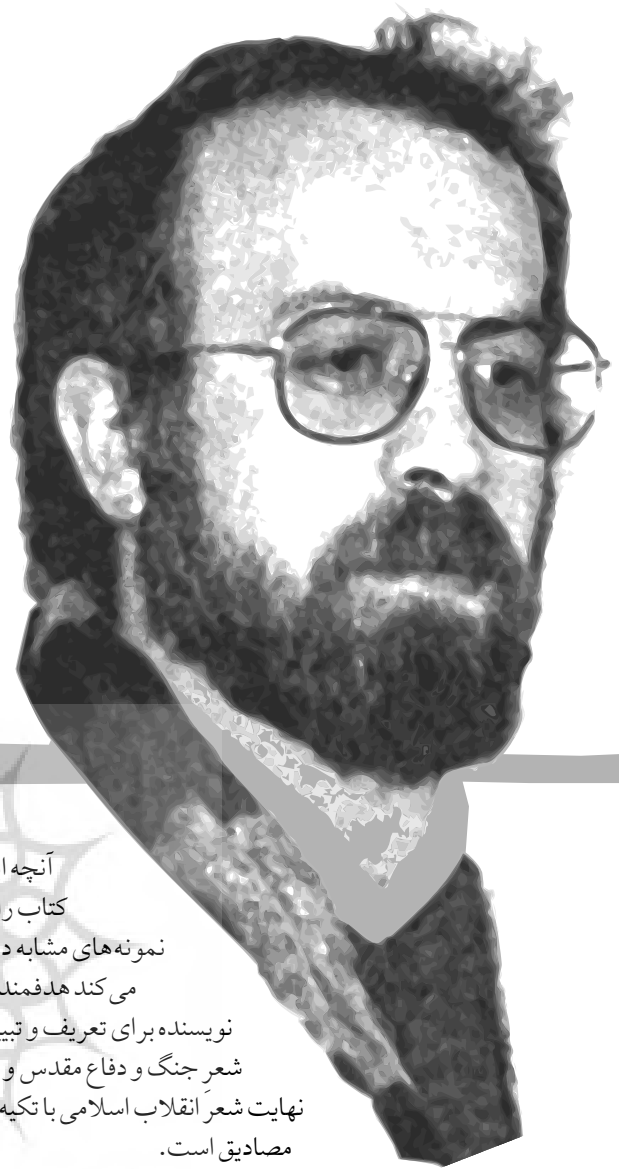
کتاب **گزیده شعر جنگ و دفاع مقدس** نیز کتابی «بی شبیه» است و خود نویسنده نیز بر این بی شبیه بودن تأکید می‌کند. با یک تورق، این کتاب می‌تواند گزیده‌ای باشد مانند بسیار گزیده‌های دیگر. حتی به نظر می‌رسد که فرم کتاب مبتنی بر نوعی تذکره نویسی است، اما چنین نیست:

(سید حسن حسینی - **گزیده شعر جنگ و دفاع مقدس**)
گزیده شعر جنگ و دفاع مقدس، آخرین کتاب منتشر شده زنده یاد سید حسن حسینی را می‌توان وصیت نامه ادبی او دانست. حسینی یکی از چهره‌های شاخص و اثرگذار جریانی ادبی است که پس از بهمن ۵۷، فصلی نورا در تاریخ ادبیات پارسی رقم زد. جریانی که آن را با نام ادبیات انقلاب اسلامی می‌شناسیم و ویژگی‌اش، توصیف و توضیح وقایع، آرمانها و اهداف یک انقلاب مردمی بالحنی حماسی، و در عین حال، آمیخته به تغزل است. این جریان که وابسته به ادبیات سیاسی اجتماعی است، چه به نثر و چه به نظم، آثاری ماندگار را به گنجینه ادب فارسی هدیه کرده است و در میان این آثار، شعرهای سید حسن حسینی جایگاه ویژه‌ای دارند.

اما نقش و اهمیت سید حسن حسینی در ادبیات انقلاب، به سرودن شعر محدود نمی‌شود. رفتارهای فرهنگی او، در اقتدا به شخصیتهایی چون دکتر علی شریعتی و جلال آل احمد، منجر به ایفای نقش «یک جهت دهنده ادبی» شده است. او خود نیز به این نقش، واقف است و **گزیده شعر جنگ و دفاع مقدس** شاهدی بر این ادعاست.

***

زنده یاد سید حسن حسینی، با شعر و در شعر زیسته و خواهد زیست. او علاوه بر دو مجموعه شعر **همصدا با حلق اسماعیل** و

سید احمد نادمی

او سپس به تقسیم‌بندی و تعریف «شعر جنگ»، «شعر دفاع مقدس» و شعر مربوط به جنگ می‌پردازد و سپس از تفاوت‌های آنها سخن به میان می‌آورد.

و سرانجام از صفحه ۲۳ کتاب و با شعر «راه ناتمام» قیصر امین پور، ارائه شعرها و سخن نویسنده درباره آنها و شاعران آغاز می‌شود.

حاشیه‌های سید حسن حسینی که موضع‌گیری صریح و دور از تعارف‌های مرسوم است، اعتقاد و دیدگاه او را به آنچه شعر جنگ می‌داند نشان می‌دهد. در این حاشیه‌هاست که با چهره شاعران جنگ از نگاه سید حسن حسینی آشنا می‌شویم و این همان چیزی است که به نظر می‌رسد کتاب را به یک تذکره‌نویسی مدرن تبدیل کرده است.

کتاب **گزیده شعر جنگ و دفاع مقدس** را می‌توان یک مرور (review) دانست. می‌توان آن را همچون یک تذکره جذاب (که این جذابیت مدیون طنز همیشگی نوشته‌های حسینی است) خواند. اما نباید از اهمیت آن غافل ماند. این کتاب سندی معتبر از یک دوران سرنوشت‌ساز در زندگی فرهنگی اجتماعی یک ملت است. نویسنده این کتاب، با انتخاب شعرهایی با شیوه‌ها و طرزهای متفاوت توانسته است تعریف خود را از شعر جنگ و شعر دفاع مقدس بیان کند. حسینی شاعر جنگ است و **گزیده شعر جنگ و دفاع مقدس**، وصیت‌نامه ادبی او.

* این نوشته، کوتاه شده نوشته‌ای است مفصل درباره کتاب **گزیده شعر جنگ و دفاع مقدس**، انتخاب و توضیح سید حسن حسینی انتشارات سوره مهر.

آنچه این کتاب را از نمونه‌های مشابه دور می‌کند هدفمندی نویسنده برای تعریف و تبیین شعر جنگ و دفاع مقدس و در نهایت شعر انقلاب اسلامی با تکیه بر مصادیق است.

سید حسن حسینی، سرآغازی بر این کتاب دارد که بر پیشانی اش این بیت شگرف عرفی می‌درخشد:
ز نقص تشنه لبی دان، به عقل خویش مناز

دلت فریب، گراز جلوه سراب نخورد!
تعبیر «فریب خوردن از جلوه سراب» و ارزش آن، استعاره‌ای تکان دهنده از وضعیت شاعران این کتاب و به ویژه خود نویسنده است و اهمیت «تشنه لب بودن» در رسیدن به چشم اندازی روشن از شعر انقلاب سمت و سوی فکری نویسنده را آشکار می‌کند. حسینی سپس گزارشی از روند شکل‌گیری این کتاب می‌دهد و می‌گوید: «شعرهای انتخاب شده در این مجموعه «نمونه» یا «تپیک» هستند.

یعنی به گونه مثبت یا به ندرت منفی در شعر و شاعر «نکته‌ای» هست که سزاوار عرضه کردن و احیاناً توضیح دادن است. در این مجموعه سعی بر آن نبوده تا قطر کتاب به نفع «آبرومندی» اثر بیشتر و بیشتر باشد. این کار از این پیش به انجام رسیده یا بعد از این می‌تواند به انجام برسد. فواید جنبی کار که آن را از گزیده‌ای صرف دورتر و دورتر می‌کند از الف تا انتها مد نظر قرار گرفته است.»